

Дослідження виконано в межах НДР Миколаївського національного аграрного університету «Розробка методів прогнозування біологічних та продуктивних характеристик сільськогосподарських тварин на підставі ДНК-маркерів, багатомірних та інформаційно-статистичних методів» (номер державної реєстрації 0123U101191).

Список використаних джерел

1. Гавриленко, М. (2007). Високопродуктивні корови мають жити довго. *Пропозиція*, 7, 118–123.
2. Федорович, В. В., & Бабік, Н. П. (2016). Ефективність довічного використання корів молочних порід в умовах Західної України. *Біологія тварин*, 18(4), 197.
3. Fekete J. T., Györfy B. (2025). MetaAnalysisOnline.com: web-based tool for the rapid meta-analysis of clinical and epidemiological studies. *Journal of Medical Internet Research*, 27, #e64016. doi: 10.2196/64016
4. Borenstein, M., Hedges, L. V., Higgins, J. P. T., & Rothstein, H. R. (2009). *Introduction to Meta-Analysis*. John Wiley & Sons, 2009. 421 p.

Abstract: The main objective of this study was to analyze the predictive value of body weight and morphometric traits for early culling of dairy cows. Overall, the obtained results indicate the absence of universal predictors of culling among individual conformation traits, as well as a pronounced breed-specific nature of their effects and changes in both their significance and direction depending on the stage of productive period of animals.

Key words: body weight and morphometric traits, culling, dairy cows.

УДК 339.5:633.11(477)

DOI 10.31521/978-617-7149-94-0-30

МІСЦЕ УКРАЇНИ НА СВІТОВОМУ РИНКУ ЗЕРНА ПШЕНИЦІ: ШЛЯХ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Корхова М.М., канд. с.-г. наук, доцентка

Миколаївський національний аграрний університет

<https://orcid.org/0000-0001-6713-5098>

Ростоцький О.В., аспірант

Миколаївський національний аграрний університет

Кондрат О.В., аспірант

Миколаївський національний аграрний університет

<https://orcid.org/0009-0005-1210-4450>

Анотація: Визначено, що в рейтингу світових виробників зерна пшениці Україна займає дев'яте місце з середньою врожайністю 3,71-4,59 т/га. Проаналізовано, що за збільшення середньої по країні врожайності зерна до 6,0 т/га Україна займе 7-8 сходинку найбільших світових виробників.

Ключові слова: світові виробники зерна пшениці; урожайність зерна; технологія No-Till; сорти; біопрепарати.

Пшениця – це найважливіша продовольча культура планети, яка

забезпечує близько 20% усіх калорій та білків, що споживаються людством [1].

Найбільшими світовими виробниками пшениці є Китай, Індія, росія, ЄС, США, Канада, Австралія, Україна та Аргентина. Китай та Індія майже усе вироблене зерно споживають. США, Канада та Австралія є основними постачальниками на ринку Азії та Латинської Америки [2].

Пшениця відіграє фундаментальну роль у продовольчій безпеці України та її повоєнному відновленні, виступаючи не лише базовим продуктом харчування, але й головним драйвером економічного відродження через експорт [3].

Для післявоєнного відновлення України виробництво пшениці є не просто аграрним питанням, а й економічним та соціальним фундаментом, адже наша держава годує сотні мільйонів людей у світі (особливо в Африці та Азії). Статус «гаранта світової продовольчої безпеки» дає Україні право голосу та підтримку міжнародної спільноти під час відбудови. Тому підвищення врожайності пшениці в Україні є головною задачею для стабілізації продовольчої безпеки [4].

Метою роботи було проаналізувати виробництво зерна пшениці у світі та в Україні за останні 10 років (2016-2025 рр.) за даними офіційного веб-сайту уряду США [5]. Визначено, що найбільший валовий збір зерна пшениці серед світових виробників за 2016-2025 рр. зібрано в Китаї – 131,4-140,1 млн т. На другому місці за валовими зборами зерна знаходиться Європейський Союз (ЄС) – 121,1-145,1 млн т. Слід відмітити, що у 2025 р. в ЄС було зібрано 145,1 млн т зерна пшениці, що на 5,0 млн т більше, ніж у Китаї (табл. 1).

Третю сходинку займає Індія – 87,0-118,0 млн т зерна; четверту – росія (71,7-92,0 млн т); п'яту – США (44,8-62,8 млн т); шосту – Канада (22,4-40,0 млн т); сьому – Австралія (14,5-40,5 млн т); восьму – Пакистан (24,3-31,4 млн т). На дев'ятому місці в рейтингу знаходиться Україна, валовий збір зерна в якій коливається в межах від 21,5 млн тонн у 2022 р. до 33,0 млн тонн у 2021 р. Десятку лідерів замикає Аргентина з валовим збором зерна 17,6-27,9 млн т.

Слід відмітити, що у 2025 р. світове виробництва зерна пшениці становило 844,2 млн т, що на 6% більше, ніж у 2024 р. та на 1% більше, ніж в середньому за 2016-2025 рр.

Таблиця 1

**Виробництво зерна пшениці найбільших світових виробників
у 2016-2025 рр., млн т**

Країна	Рік									
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Китай	133,2	134,2	131,4	133,6	134,3	136,9	137,7	136,6	140,1	140,1
ЄС	131,0	136,7	123,1	138,8	126,7	138,5	134,5	135,4	121,1	145,1
Індія	87,0	98,5	99,9	103,6	107,9	109,6	104,0	110,6	113,3	118,0
росія	72,5	85,2	71,7	73,6	85,4	75,2	92,0	91,5	81,6	90,3
США	62,8	47,4	51,3	52,6	49,5	44,8	44,9	49,1	53,9	54,0
Канада	32,1	30,4	32,4	32,7	35,4	22,4	34,9	33,4	35,9	40,0
Австралія	31,8	20,9	17,6	14,5	31,9	36,2	40,5	26,0	34,1	36,0
Пакистан	25,6	26,7	25,1	24,3	25,2	27,5	26,2	28,2	31,4	29,0
Україна	26,8	27,0	25,1	29,2	25,4	33,0	21,5	23,0	23,4	24,0
Аргентина	18,4	18,5	19,5	19,8	17,6	22,1	12,6	15,8	18,5	27,9

У 2021 р. виробництва зерна пшениці в Україні побило рекорди – 33,0 млн т, що дозволило нам зайняти сьому сходинку в рейтингу світових країн-виробників, але у 2022 р. через повномасштабне вторгнення росії виробництво зерна пшениці скоротилося майже на третину, і країна опустилася на 9-те місце у світовому рейтингу. Проте, не зважаючи на все це Україна зберегла своє місце у ТОП-10 світових виробників пшениці. У 2025 р. ми почали нарощувати свій потенціал і незважаючи на скорочення посівних площ під пшеницею до 5,0 млн га, що на 1,9 млн га менше, ніж у 2021 р., виробництво зерна становило 24,0 млн т.

Отже, Україна щороку входить до десятки світових лідерів-виробників зерна пшениці, але врожайність культури значно нижча порівняно з країнами Європейського Союзу. Так, середня урожайність зерна пшениці в Україні за останні 10 років коливається в межах від 3,71 т/га у 2020 р. до 4,59 т/га у 2023 р., тоді як середня урожайність в Європейському Союзі коливається в межах від 5,16 т/га у 2016 р. до 6,07 т/га у 2025 р. (рис. 1).

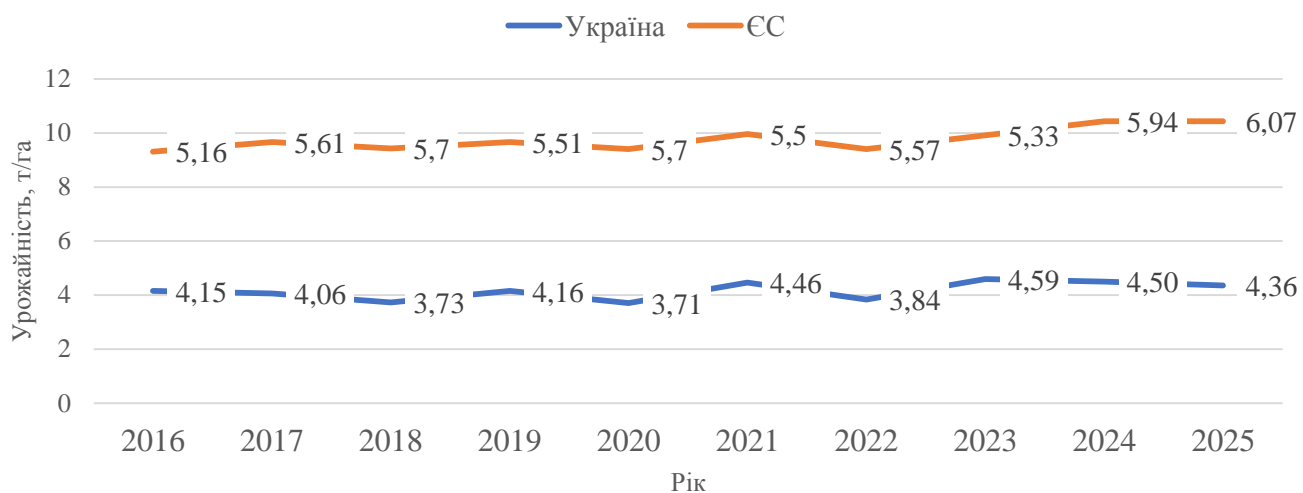

Рисунок 1 – Середня урожайність зерна пшениці у 2016-2025 рр. в Україні та ЄС, т/га

Серед країн ЄС найбільша частка виробництва зерна пшениці припадає на Францію – 27,0%; Німеччина – 17,0%; Польща – 9,0%; Румунія – 7,0%; Болгарія – 5,0%; Іспанія – 5,0%; Греція – 4,0%.

В Україні найбільша частка виробництва зерна пшениці із загальної кількості припадає на Харківську область – 8%; Одеську – 7,0%; Дніпропетровську – 7,0%; Запорізьку – 7,0%; Вінницьку – 7,0%; Херсонську – 6%; Миколаївську – 5%; Донецьку – 5%.

Можна припустити, що якщо середня врожайність зерна пшениці підвищиться до 6,0 т/га при поточних площах посіву (4,5-4,8 млн га), загальне виробництво культури може зрости до 30 млн тонн і більше, що дозволить випередити таких виробників, як Пакистан, Австралія та Канада, наблизившись до 7-8 місця у світі, яке наразі займають ці країни.

Впровадження сучасних високопродуктивних сортів, ресурсо- та енергозберігаючих технологій вирощування пшениці, дозволить стабілізувати

виробництва зерна головної культури світу [6-8].

Таким чином, підвищення середньої по Україні врожайності зерна пшениці до 6,0 т/га шляхом впровадження нових високопродуктивних сортів, впровадження No-till технології вирощування пшениці озимої в Степу України, використання біологічних препаратів дозволить збільшити загальне виробництво зерна і піднятися нашої державі на 7-8 сходинку в рейтингу найбільших світових виробників.

Список використаних джерел

1. Пшениця озима: ресурсний потенціал та технологія вирощування: монографія / В. В. Гамаюнова та ін. Миколаїв : МНАУ, 2021. 300 с.
2. Україна входить до топ-10 світових виробників пшениці. 2025. *Агробізнес сьогодні*. <https://agro-business.com.ua/agrobusiness/item/33838-ukraina-vkhodyt-do-top10-svitovykh-vyrobnykiv-pshenytsi>.
3. Schwartau V.V. The fundamentals of food security in Ukraine. *Продовольча безпека України в умовах післявоєнного відновлення: глобальні та національні виміри*. Міжнародний форум : доповіді учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 28-30 травня 2025 р.) / Міністерство освіти і науки України; Миколаївський національний аграрний університет. Миколаїв: МНАУ, 2025. С. 388-390. <https://doi.org/10.31521/978-617-7149-86-5-131>.
4. Названо цілі АПК України у період післявоєнного відновлення. 13 липня 2023 р. <https://agroportal.ua/news/ukraina/nazvano-cili-apk-ukrajini-u-period-pislyavoyennogo-vidnovlennya>.
5. The Foreign Agricultural Service (FAS) links U.S. agriculture to the world to enhance export opportunities and global food security. URL: <https://www.fas.usda.gov/> (дата звернення : 24.06.2025).
6. Корхова М. М., Кондрат В. О. Урожайність пшениці озимої за технологією No-Till в умовах Південного Степу України. *Продовольча безпека України в умовах післявоєнного відновлення: глобальні та національні виміри*. Міжнародний форум : доповіді учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 28-30 травня 2025 р.) / Міністерство освіти і науки України ; Миколаївський національний аграрний університет. Миколаїв : МНАУ, 2025. С. 106-109. DOI: <https://doi.org/10.31521/978-617-7149-86-5-33>.
7. Корхова М. М., Ростоцький О. В. Вплив біологічного фунгіцида МікоХелп-р на урожайність зерна пшениці озимої. *Продовольча безпека України в умовах післявоєнного відновлення: глобальні та національні виміри*. Міжнародний форум : доповіді учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 28-30 травня 2025 р.) / Міністерство освіти і науки України ; Миколаївський національний аграрний університет. Миколаїв : МНАУ, 2025. С. 109-111. DOI: <https://doi.org/10.31521/978-617-7149-86-5-34>.
8. Коваленко О. А., Корхова М. М. Добір сортів пшениці м'якої озимої для вирощування в зоні Степу України. *Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету*. Серія: Сільськогосподарські науки. 2012. Вип. 10(50). С. 59-70.

Abstract: It is determined that in the ranking of light wheat grain growers, Ukraine occupies ninth place with an average yield of 3.71-4.59 t/ha. It has been analyzed that for an increase in the average grain yield up to 6.0 t/ha, Ukraine will receive 7-8 gatherings of the largest light growers.

Key words: world wheat grain growers; grain yield; No-Till technology; sort; biologics.